

KÖNYVBEMUTATÓ HORVÁT GÁBOR: KULÁKKÖNNYEK

Június 29-én, a kuláküldözés idején tönkretett magyar gazdák emléknapján Kövér László, az Országgyűlés Elnöke avatta fel Szemők Zsuzsa szobrászművész alkotását Kecskeméten a városházával szemben. Az emlékmű hívatott emlékeztetni azokra, akiket a szocializmus ellenségének kikiáltva meghurcoltak, bebörtönöztek, sőt akár ki is végeztek. A kuláküldözés máig nagyon sok embert foglalkoztat, idősebbeket és fiatalabbakat egyaránt. Varga László országgyűlési képviselő tizenkét éves korában, 1948-ban élőben hallgatta meg Rákosi Mátyás kuláküldözésről tartott kecskeméti beszédét, ezért is érezte olyan fontosnak, hogy az áldozatok és a velük szemben elkövetett tettek ne merüljenek feledésbe. Az ő biztató szavainak is köszönhető, hogy ma kézbe vehetjük a Kecskeméti Református Ifjúsági Egyesület elnökének e témában íródott könyvét. A „Kulákkönnyek” a fiatal hunyadvárosi szerző első könyve, melyet a VIII. Hunyadvárosi Napok megnyitó ünnepségén mutattak be. Horvát Gáborral Szabó Anita beszélgetett:

- A kedves közönségnek el kell mondanom, abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy Horvát Gábor könyvét elsők között olvashattam, így a művén keresztül megismerhettem őt. A teremben ülők többsége viszont kevés ismerettel rendelkezik Önről és első kötetéről, a Kulákkönnyekről. Kérem, mondjon nekünk néhány mondatot eddigi életéről, és arról, hogyan kezdett el írni!

- 1987-ben egy református család harmadik gyermekeként láttam meg a napvilágot Kecskeméten. Az általános és a középiskolát a Református Kollégiumban végeztem, majd felvételt nyertem az ELTE jogi karára, melynek jelenleg végzős hallgatója vagyok. Már egészen fiatalon érdeklődtem a történelem és az aktuális politika iránt. Több elemzést, dolgozatot írtam ilyen témakörökben, az egyetemen aztán jogi szempontból is vizsgáltam ezeket. Két éve, 2010-ben egy barátom javasolta, hogy próbáljam ki magam szépirodalmi műfajokban is. Eleinte idegenkedtem a gondolattól, majd mégis megírtam az első novellámat, ezt követte jó néhány másik. A családom mellett a hozzáértők is elismerték ezek értékét. Az elmúlt két évben 12 novellapályázaton válogatták a győztes művek közé az írásaimat.

- A „Kulákkönnyek” a Garbo Kiadó gondozásában jelent meg. Nem titkolom, most is hatása alatt állok az olvasottaknak, hiszen hallottam azokról az időszakokról, amelyekről könyvében ír, de így, írói alaposággal rendszerezve olyan döbbenetes kép tárul elénk a különböző emberi sorsokon keresztül, amit megítélésem szerint fiataloknak, időseknek egyaránt meg kellene ismernie. A mű középpontjában a kecskeméti parasztpolgári élet bemutatása áll. Ez a réteg lett a későbbiekben a kuláküldözés legfőbb célpontja. Mi motiválta Önt, hogy éppen a kuláküldözést választotta könyve témájául?

- Nagyon erősen kötődöm a családomhoz. Nemcsak a nagyszüleimhez, akiket ismerhettem, hanem az összes ősömhöz, akik mind hozzáadtak valamit a család lelki örökségéhez. A témaválasztásom egyik fő indítója ennek a kollektív tudattalannak a megfogalmazása, kutatása volt. Arra gondoltam, tanulságos lehet egy ilyen könyv a testvéreimnek, nekem és a családban születendő gyermekeknek. Minden ágon a földhöz köt a múltunk, de mi már elszakadtunk ettől az életformától. Érdekes volt kutatni, hogy mi maradt meg ebből a jelennek. Emellett egy tágabb közönséget is igyekeztem megcélolni. A kulákság szenvedéseiről a rendszerváltás után kevés szó esett. Az emberek egy része egyáltalán nem tudja, hogy mi is volt ez valójában – sokan keverik például a kolhozosítás eseményeivel. Mások pedig a Kádár-rendszerben kapott hazugságokat fogadják el valóságnak, mintegy azt

sugallva, hogy a kulákságnak bélyegzett réteg bizony megérdemelte a sorsát. Ahogy az emlékmű avatásán is elmondtam: szégyen, ha ezen nem változtatunk!

- A könyv öt jól elhatárolható részre tagozódik. Könnycsepp a régiekért, a háborúban odaveszettekért, az üldözöttekért, az elbukottakért és a reménykedőkért. Öt rész, öt könnycsepp: mérhetetlen sok fájdalom, szenvedés, megaláztatás. Számomra mindegyik történet olvasása megrázó, felejthetetlen élményt jelentett. Ez az öt rész mintegy száz évet ölel fel. Az egyes részek hogy kísérik végig a parasztpolgárság életét?

- A könyv szerkezete alapján az első két rész felvezeti, a középső részletesen is bemutatja a parasztpolgárság szenvedéseit. A könyvet lezáró két fejezet az üldöztetés egyéni és társadalmi következményeire koncentrál. A 20. század története viszonylag zárt rendszert alkot. Nem érthetjük meg, nem érezhetjük át igazán az emberi sorsokat, ha az előzményekkel és a következményekkel nem vagyunk tisztában. E száz év bemutatásával szerettem volna elkerülni egy olyan csapdát is, amibe a témával foglalkozó írók többsége besétál. Ez pedig a tipizálás, ami jórészt a népi-urbánus törésvonalból eredeztethető. Eszerint a vidéki, pusztai élet vagy tökéletesen boldog, gondtalan és álságosan romantikus, vagy pedig a beszűkültség, a butaság és a kegyetlenség ötvözete. Egyik sem igaz. Valós képet akartam bemutatni, emberi nagyságokat és kicsinységeket, becsületet és gyarlóságot. Ehhez pedig igaz történetekre volt szükségem.

- Ön a könyvében a történelmet, a történéseket olyan éles tisztánlátással mutatja be, amit ilyen rendkívül fiatal szerzőtől nem - sőt nagyon sok korosabbtól sem - szoktunk meg. A történetek elbeszélését egy-egy főhős szájába adja ugyan, de érezzük, tudjuk, hogy ezek az emberek többek az elbeszélés „egyszerű” hőseinél! Velük Önnek, mint szerzőnek biztosan volt valami közelebbi, személyes kapcsolata.

- A történetek többsége valamelyik ősről szól. Megszólaltatom a nagyszüleimet, a dédszüleimet. Sok utalás olvasható olyan családtagok sorsára, akiről nincs külön történet, de egy-egy meghatározó élethelyzetet megismerhetünk velük kapcsolatban. Külön figyeltem arra, hogy a történetek egymásra is utaljanak, így forrjanak össze teljes egészé. Aki például valahol csak mellékszereplőként bukkan fel, pár írással később már főszereplőként, a történet elbeszélőjeként jelenik meg. Az ősökön, családtagokon kívül szerepelnek más közelálló emberek is a könyvben, akiktől lelki értelemben rendkívül sokat kaptam. Ilyen Gyulai Elek bácsi és a házas társa, ilyen Csernus Laci bácsi és a neje, valamint Varga Laci bácsi és a felesége. Hosszú órák örökre emlékezetes beszélgetései ihlették a róluk szóló írásokat.

- Ön ezzel az elbeszéléskötettel hiánypótló könyvet tett élénk. Dokumentális hitelességgel közel 140 oldalon foglalta össze a múlt század történéseit. A mű elején köszönetet mond a Polgári Magyarországért Alapítványnak, szüleinek, nővéreinek és nem utolsósorban Varga László református lelkipásztornak, országgyűlési képviselőnek, akinek neve a kecskeméti kulákemlékmű felavatásáról készített híradásokban is felmerül. Milyen szerepe volt a könyv megszületésében?

- A képviselő úr személye hozzátartozik a családunk történetéhez, lelkipásztorként a családunk lelki vezetője. Olyan ember, akire a szüleim, nővéreim és jómagam is felnézünk, akinek hallgatunk az útmutatására. A harmadik Horvát-generáció tagja vagyok, akivel Laci bácsi bizalmas személyes és munkakapcsolatot ápol. Nagypapám presbiterként 1979-ben támogatta Laci bácsi esperessé választását, ami végül a pártállami keretek között meghiúsult. Laci bácsi irányítása mellett, nagypapám vezetésével jött létre az az építőcsoport, ami aztán számos gyönyörű épülettel ajándékozta meg a városunkat és az egyházat. Ennek vezetője a későbbiekben édesapám lett, aki 25 évig közvetlenül Laci bácsi munkatársa volt. Együtt hozták létre azt a művet, amire minden kecskeméti református büszke lehet. Mivel én nem az

építőiparban dolgozom, más jellegű a munkakapcsolatom Laci bácsival. A korábban említett politikai elemzéseimet, írásaimat rendre elsők között olvasta. Sokat beszélgettünk ezekről. Szeptembertől hivatalossá vált ez a hosszú párbeszéd: Varga László képviselő úr politikai munkatársaként dolgozom a fővárosban.

- A könyv III. részének „Mert annak születél, azért” című fejezetében a következőket írja: „Manapság a kommunizmus eszméje kapcsán 100 millió megsemmisített emberi életről szokás beszélni. Ebben nincsenek benne azok, akiket a diktatúrákban megnyomorítottak, fenyegettek, ellehetetlenítettek és a nyomor szélére taszítottak. Esetleg az unokák hallanak majd valamit a nagyszülőktől, de ha érdeklí is őket a történelem, akkor sem fognak érteni semmit.” Az V. fejezetben az „Építsük együtt” című elbeszélésben is azt írja: „A múltból nem sokat tudtunk. Jártunk iskolába, és tanultunk, amennyit tanultunk. Otthon meg azt hallottuk, hogy ne higgyünk el mindent, amit a tanárok mondanak. De többet, hogy akkor mi az igazság, senki sem mondott. Így lásson tisztán az ember!”. Mit gondol, megtettek-e mindent az eltelt húsz egynéhány évben politikusaink, tudósaink, történészeink annak érdekében, hogy tisztán lássunk? Ön tervezi-e egy második kulákkönyv megjelentetését?

- Egy-két évvel a rendszerváltozás után pártkérdéssé vált, ki hogyan ítéli meg a múltat. Negyven év diktatúrát nem lehet egyik napról a másikra kitörölni az emberek fejéből és lelkéből. A Terror Háza Múzeum létrejötte például rendkívül fontos mérföldköve volt a szembenézésnek. Az, hogy tíz éve tömegek látogatják, mutatja az emberek igényét a közelmúlt megismerésére. Én is azt szeretném, ha az Olvasók tisztábban látnának a múlttal kapcsolatban, de ezt nem direkt módon, „népnevelő” írásokkal szeretném elérni. A könyvemet sem ilyen szándékkal írtam. A tanulságot a mindenkori Olvasónak kell levonnia, de ha csak valamelyest is átérzi a könyv üzenetét, már elértem a célomat. Nem tudom még, mit hoz a jövő, de mindenképpen olyan témát szeretnék felkarolni, amiről kevés szó esik.